

II. TEISĖSAUGOS ĮSTAIGŲ VALDYMAS

KAI KURIŲ LIETUVOS RESPUBLIKOS POLICIJOS VEIKLOS ĮSTATYMO NUOSTATŲ TEISINIS VERTINIMAS

Dr. Dainius Žilinskas

Mykolo Romerio universiteto Teisėsaugos fakulteto Policijos teisės katedra
Valakupių g. 5, LT–10101 Vilnius
Telefonas 274 06 24
Elektroninis paštas ptk@ltu.lt

Pateikta 2004 m. lapkričio 10 d.

Parengta spausdinti 2004 m. gruodžio 29 d.

Pagrindinės sąvokos: policija, policijos veikla.

Santrauka

Policija, lyginant su kitomis teisėsaugos institucijomis, šiuo metu Lietuvoje yra gausiausia ir turi plačiausią teritorinių ir specializuotų įstaigų tinklą. Policijos veikla labai įvairi. Policijos įstaigos yra operatyvinės veiklos subjektai, vykdančios nusikalstamų veikų ir administracinių teisės pažeidimų prevenciją ir tyrimą, eismo saugumo priežiūrą, dalyvaujantys užtikrinant visuomenės saugumą ir viešąją tvarką ir kt. Jos steigimo ir veiklos teisinis reglamentavimas turi tiesioginę įtaką policijai iškeltų uždavinių bei priskirtų funkcijų sėkmei. Policijos veiklos teisinio reglamentavimo analizė straipsnyje atliekama tiriant Policijos veiklos įstatymo turinį vadovaujantis metodologinėmis analitinės jurisprudencijos nuostatomis, remiamasi teismų praktika, policijos veiklos įstatymo nuostatos lyginamos su kitų panašių įstatymų nuostatomis. Straipsnyje taip pat analizuojamos teisinės sąvokos, kuriomis įvardijamos pagrindinės policijos saugomos vertybės („visuomenės saugumas“, „viešoji tvarka“), taip pat policijos vietą valstybės institucijų sistemoje apibūdinančios sąvokos („valstybės saugumas“, „nacionalinis saugumas“). Straipsnyje nagrinėjamos policijos veiklos kontrolės teisinės galimybės, jos santykis su vykdomosios valdžios institucijomis.

Pastaruoju metu daug diskutuojama apie teisėsaugos institucijas, jų veiklą (ikiteisminį tyrimą, operatyvinę veiklą, prevencinių, prievartos priemonių ir šaunamojo ginklo panaudojimą ir kt.). Prielaidų diskutuoti šia tema yra. Šių prielaidų atsiradimas gali būti siejamas su objektyviai egzistuojančiomis problemomis teisėsaugoje, kurios, negana to, įgauna sisteminį pobūdį. Dėl teisėsaugos institucijų vadovų skyrimo ir atskaitingumo, teisėsaugos institucijų išorinės kontrolės sistemos nebuvimo (kiekvienoje teisėsaugos institucijoje tai reglamentuojama skirtingai) teisėsaugos institucijų darbo rezultatai neretai politizuojami, ikiteisminiai

tyrimai nutraukiami, o operatyviniai tyrimai vyksta pernelyg ilgai ir nerezultatyviai. Žemas efektyvumas tiriant rezonansines (ypač korupcines) nusikalstamas veikas sukelia visuomenės ir politikų pasipiktinimą. Kaip šių procesų padarinys – menkėja teisėsaugos institucijų autoritetas, mažėja biudžetinis finansavimas, kurio trūkumas gali sukelti tikras spragas pastarųjų veikloje. Prie santykinai nedidelio teisėsaugos institucijų veiklos efektyvumo priežasčių priskirtinas ir jų steigimo bei veiklos teisinio reguliavimo eklektiškumas. Dalis jų lemiančių priežasčių sietinos su tuo, kad daugelis Lietuvos teisėsaugos institucijų veikia pagal atskirus specialiai joms skirtus įstatymus. Šių įstatymų ir jų poįstatyminių aktų tarpusavio santykis neretai skatina teisės normų konkurenciją. Diskusiją skatina ir naujausių laikų iššūkių teisėsaugai: tarptautinio terorizmo pavojus, tarptautinio organizuoto nusikalstamumo stiprėjimas, integracija į Europos Sąjungos teisės ir teisėsaugos sistemą. Vienas iš galimų būdų didinti teisėsaugos institucijų veiklos efektyvumą – jų steigimo ir veiklos teisinio reguliavimo optimizavimas. Jis sietinas su teisiųjų spragų, kolizijų šalinimu.

Policija yra pagrindinė jėga, palaikanti teisėtvarką ir užtikrinanti vidinį valstybės, visuomenės ir asmens saugumą. Todėl turi būti siekiama, kad jos veiklos teisinis reglamentavimas būtų kiek galima tobulesnis. Lietuvoje daug kalbama ir apie policijos socialinę paskirtį. Reikia sutikti su A. Vaišvila, kad „kalbėti apie policijos socialinę paskirtį šalia valstybinės valdžios paskirties – tai fantazuoti, kelti policijai tokius uždavinius, kurių ji negali atlikti praktiškai, nes praktikoje ji priversta elgtis ne pagal demokratinę doktriną, o pagal galiojantį įstatymą. Ir jeigu šiame įstatyme yra realizuota demokratinė doktrina, tai policija – socialinė paslauga, jei ne – tai praraja (susvetimėjimas) tarp demokratinės doktrinos ir praktiškai veikiančios policijos neišvengiama“ [1, p. 593]. Taigi net teisės filosofine prasme pozityviosios teisės aktų kokybė, jų teisinis preciziškumas tampa viena iš atitikimo demokratinės doktrinos ir teisinės valstybės siekio principo reikalavimams garantijų. Teisinio reglamentavimo aiškumo poreikį ne kartą pabrėžė ir Konstitucinis Teismas: „Vienas iš esminių Konstitucijoje įtvirtinto teisinės valstybės principo elementų yra teisinis tikrumas ir teisinis aiškumas: teisinis reguliavimas privalo būti aiškus ir darnus, teisės normos turi būti formuluojamos tiksliai, jose negali būti dviprasmybių“ [2].

Lietuvos Respublikoje vyksta labai intensyvi teisėkūra. Tūkstančiai norminio pobūdžio teisės aktų priimti be aiškesnio planavimo ir sistemos, todėl juos taikant, kyla teisės normų tarpusavio konkurencija ir kolizijų. Panaši padėtis yra daugelyje posovietinių šalių, kurios buvo priverstos per trumpą laiką susikurti savitą ir veiksmingą teisinę sistemą. Teisės normų konkurencijos ir kolizijos sukeltų teisiųjų ginčų sprendimas apsunkina visų valstybės institucijų, įskaitant ir teisėsaugos institucijas, veiklą. Tokia padėtis susiklostė dar ir dėl to, kad Lietuvoje savų įstatymų ir kitų teisės aktų kūrimas buvo pradėtas ne nuo konstitucinių įstatymų ir pagrindinių kodeksų, tuo tarpu 2000 metų duomenimis, Lietuvoje galiojo 2202 įstatymai [3]. Labai sunku tokiame kiekyje teisės aktų, kurie veikia vienu metu ir nesudaro aiškios sistemos, sukurti ir priimti naują teisės aktą, kuris neprieštarautų nė vienam iš minėtų nacionalinės teisės aktų, tarptautinėms sutartims (Lietuvos Respublikoje jų ratifikuota apie 500) ir Europos Sąjungos teisei.

Teisėsaugos institucijų steigimą ir veiklą šiuo metu reglamentuoja įstatymai ir poįstatyminio pobūdžio teisės aktai. Juos galima suskirstyti į teisės aktus, tiesiogiai reglamentuojančius teisėsaugos institucijų veiklą, ir bendro pobūdžio teisės aktus (fundamentinės reikšmės įstatymus, turinčius tiesioginės įtakos visų valstybės institucijų veiklai). Reikia konstatuoti, kad teisėsaugos institucijų steigimui ir veiklai reglamentuoti specialiai skirti įstatymai, kurių dalis yra priimti visiškai neseniai, veikia atskirai, tarsi absorbuodami kiekvieną iš teisėsaugos institucijų. Daugelio iš šių įstatymų parengimas ir priėmimas sietinas su pačių teisėsaugos institucijų, jų vadovų siekimu „įsitvirtinti“ įstatymuose, pagrįsti savo uždavinių ir funkcijų reikšmingumą.

Policija valstybėje yra valstybės valdžios ir visuomenės sankirtoje. Tai pabrėžiama ir tarptautiniuose dokumentuose. Antai Parlamentinės asamblėjos deklaracijos dėl policijos 690 (1979) rezoliucijoje, priimtoje 1979 metų gegužės 8 dieną Parlamentinėje Asamblėjoje,

pabrėžiamas pagrindinis policijos vaidmuo garantuojant tvarką ir saugumą visuomenėje, visose valstybėse narėse, kad dažnai policininkams tenka ginti ir apsaugoti žmogaus teises ir laisves pavojingomis sąlygomis, tačiau neretai šias užduotis sunku atlikti todėl, kad dar nėra tiksliai nustatytų policijos elgesio taisyklių. Policijos pareigūnas yra dalis viešosios tvarkos ir saugumo sistemos, kuri pagrįsta įstatymais ir skirta tvarkai palaikyti bei įstatymams taikyti [4, p. 48].

Pagrindinis policijos veiklą reglamentuojantis teisės aktas yra Policijos veiklos įstatymas. Šiuo įstatymu imamasi nustatyti 13 policijos veiklos pagrindų: jos paskirtį; veiklos principus; teisinius pagrindus; policijos uždavinius; organizacinę struktūrą; bendradarbiavimo su gyventojais, visuomeninėmis organizacijomis, savivaldybių bei kitomis institucijomis pagrindus; policijos pareigūnų įgaliojimus; jų teises; pareigas; atsakomybę; prievartos naudojimo teisėtumo sąlygas; policijos įstaigų finansavimo šaltinius; šio finansavimo formas.

Analizuotini Policijos veiklos įstatyme įvardyti jos uždaviniai, nes policijos, kaip ir kitų teisėsaugos institucijų, uždaviniai reprezentuoja institucijos paskirtį ir jos taikomosios veiklos pagrindines kryptis. Be to, iš jų išvedamas šių institucijų funkcijų sąrašas, tiesiogiai susijęs su institucijos tikslų realizavimu. Apie policijos tikslus (reprezentuojančius policijai keliamus uždavinius) bei policijos veiklos teisinį reglamentavimą kalbama ir Europos policijos etikos kodekse, kuriame nurodomi pagrindiniai policijos tikslai demokratinėje visuomenėje, valdomoje teisės viršenybės principu: „užtikrinti visuomeninę rimtį ir teisėsaugą; saugoti ir gerbti pagrindines asmens teises ir laisves, įtvirtintas Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijoje; užkardyti nusikaltimus ir kovoti su nusikalstamumu; atskleisti nusikaltimus; teikti pagalbą ir paslaugas visuomenei. Policijos veikla turi būti vykdoma laikantis vidaus bei valstybės patvirtintų tarptautinių teisės normų reikalavimų. Teisės aktai, reglamentuojantys policijos veiklą, turi būti aiškūs, tikslūs ir prieinami kiekvienam asmeniui; prireikus turi būti papildomi aiškiais norminiais dokumentais. Policijos personalas turi paklusti teisės aktų reikalavimams kaip ir kiti asmenys; vienintelės šio principo išimtys gali būti pateisinamos tik tada, kai siekiama užtikrinti policijos uždavinių vykdymą demokratinėje visuomenėje“ [5]. Pagal funkcijas, priskiriamas institucijai, galima spręsti apie teisės normas, kurias ji turi taikyti (kokios teisės šakos normos, materialinės ar procesinės). Pirmasis įstatymo 5 straipsnyje minimų uždavinių yra žmogaus teisių ir laisvių apsauga. Reikia sutikti su S. Katuoka, kad „šiuolaikinėje visuomenėje klasikinė policijos veiklos funkcija – žmogaus teisių apsauga“ [6]. Galima teigti, kad įstatymų leidėjo valia šis policijos uždavinys laikomas svarbiausiu ir iš esmės apimančiu kitus policijos uždavinius. Čia pat paminėtinas ir Konstitucijos 18 straipsnis, skelbiantis, kad: „Žmogaus teisės ir laisvės yra prigimtinės“ [7]. Tai reiškia, kad žmogaus teisės – konstituciškai įtvirtintos, prigimtinės vertybės, kurių apsaugos mechanizmui įgyvendinti pajungta visa valstybės institucijų sistema. Savo ruožtu policija, turėdama didžiausią savo įstaigų tinklą šalyje ir disponuojanti labai dideliu įvairios informacijos (taip pat ir operatyvinės) kiekiu, turi geriausias galimybes užtikrinti minėtos konstitucinės nuostatos (ir svarbiausio savo uždavinio) įgyvendinimą, ir atvirkščiai – apriboti ir pažeidinėti žmogaus teises.

Kiti policijos uždaviniai (tokie kaip neatidėliotinos pagalbos teikimas asmenims, kai ji būtina dėl jų fizinio ar psichinio bejėgiškumo, taip pat asmenims, nukentėjusiems nuo nusikalstamų veikų, kitų teisės pažeidimų, stichinių nelaimių ar panašių veiksnių; nusikalstamų veikų ir kitų teisės pažeidimų prevencija; nusikalstamų veikų ir kitų teisės pažeidimų atskleidimas ir tyrimas; saugaus eismo priežiūra), išskyrus nusikalstamų veikų ir kitų teisės pažeidimų atskleidimą ir tyrimą, pagal savo pobūdį iš esmės yra išvestiniai iš pirmojo policijos uždavinio ir laikytini uždaviniais, kuriuos įgyvendinant vykdoma policijos administracinė veikla.

Policijos veiklos įstatymo 2 straipsnyje pateikiamos pagrindinės (iš viso penkios) šio įstatymo sąvokos. Viena iš svarbiausių įstatymo sąvokų yra policijos sąvoka. Policija apibrėžiama kaip asmens, visuomenės saugumą bei viešąją tvarką užtikrinanti policijos įstaigų ir pareigūnų visuma. Pastebėtina, kad šioje sąvokoje išskiriamas „asmens saugumas“, „visuomenės saugumas“ ir „viešoji tvarka“. Iš sąvokos išplaukia policijos uždavinys – viešosios

tvarkos ir visuomenės saugumo užtikrinimas. Šis uždavinys pagal savo svarbą ir apimtį toli lenkia daugelio kitų teisėsaugos institucijų uždavinius ir gali būti tiesiogiai kildinamas iš Konstitucijos. Konstitucijos 94 straipsnio 1 punkte įtvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės funkcijos. Konstitucijos 94 straipsnio 1 punkte pasakyta, kad „Vyriausybė tvarko krašto reikalus, saugo Lietuvos Respublikos teritorijos neliečiamybę, garantuoja **valstybės saugumą** ir **viešąją tvarką**“ [7]. „Visuomenės saugumo“ sąvoka Konstitucijoje pavartota 26 straipsnio 4 dalyje: „Žmogaus laisvė išpažinti ir skleisti religiją arba tikėjimą negali būti apribota kitaip, kaip tik įstatymu ir tik tada, kai būtina garantuoti **visuomenės saugumą, viešąją tvarką, žmonių sveikatą ir dorovę**, taip pat kitas asmens pagrindines teises ir laisves“ [7]. „**Valstybės saugumo**“ sąvoką galime rasti Konstitucijos 32 straipsnio 2 dalyje: „Šios teisės negali būti varžomos kitaip, kaip tik įstatymu ir jeigu tai būtina **valstybės saugumui, žmonių sveikatai apsaugoti, taip pat vykdant teisingumą**“ [7]. Tai tarsi leistų manyti, kad šios sąvokos vartojamos kaip sinonimai. Tačiau Konstitucijos 36 straipsnio 2 dalyje abi minėtos sąvokos vartojamos kartu ir pateikiamos kaip alternatyvos: „Ši teisė negali būti ribojama kitaip, kaip tik įstatymu ir tik tada, kai reikia apsaugoti **valstybės ar visuomenės saugumą, viešąją tvarką, žmonių sveikatą ar dorovę** arba kitų asmenų teises ir laisves“ [7]. Taigi svarbu yra išsiaiškinti „viešosios tvarkos“, „valstybės saugumo“ ir „visuomenės saugumo“¹ sąvokų turinį, jų tarpusavio santykį ir Vyriausybės, Vidaus reikalų ministerijos, policijos, kitų teisėsaugos institucijų vaidmenį užtikrinant minėtų vertybių apsaugą. Konstitucinis Teismas savo 2001 m. liepos 12 d. nutarime yra konstatavęs labai svarbų teiginį, kad „Konstitucijos normų ir principų negalima aiškinti remiantis įstatymų leidėjo ir kitų teisėkūros subjektų priimtais aktais, nes taip būtų paneigta Konstitucijos viršenybė teisės sistemoje“ [8]. Tokiu būdu teisėtumas iškeliamas virš tikslingumo, ir įstatymų leidėjo arba poįstatyminės teisėkūros subjektų sumanymai negali būti kriterijumi aiškinantis Konstitucijoje įtvirtintų sąvokų turinį. Vadinasi, ir rengiant teisės aktų projektus bei taikant įvairius galiojančius teisės aktus, pirmiausia turi būti atsižvelgiama į Konstitucijos nuostatas ir Konstitucinio Teismo jurisprudenciją. Aiškinant įstatymuose vartojamas konstitucines sąvokas, taip pat turi būti vadovaujamosi bendrosiomis teisės normų aiškinimo taisyklėmis. Klaidinga būtų tokias sąvokas interpretuoti ne Konstitucijos, o įstatymų ir poįstatyminio pobūdžio teisės aktų kontekste. Nuoseklus sąvokų vartojimas aiškiai žinant jų turinį leidžia išvengti įstatymų ir Konstitucijos bei tarp įstatymų ir poįstatyminių teisės aktų prieštaravimų ir pasiekti, kad visi minėti teisės aktai sudarytų sistemą. Tai galima gerai iliustruoti konkrečiu viešosios tvarkos sąvokos vartojimo pavyzdžiu. Kaip jau minėta, Konstitucijoje yra nuostata, kad Vyriausybė garantuoja valstybės saugumą ir viešąją tvarką. Tai galima suprasti kaip išimtinę kolegialios institucijos – Vyriausybės – kompetenciją, kurią ji turi realizuoti tik *in corpore*. Ši nuostata patvirtinta ir Vyriausybės įstatyme, kurio 22 straipsnio 1 punkte pakartotas Konstitucijos 94 straipsnio 1 punktu turinys. Vidaus reikalų ministerijos nuostatuose nėra numatyta viešosios tvarkos užtikrinimo funkcija, tuo tarpu ją randame tarp pagrindinių policijos uždavinių ir „policijos“ sąvokoje. Išeina, kad policija tai atlieka vietoj Vyriausybės. Savime suprantama, kad Vyriausybė, kaip institucija, negali tiesiogiai garantuoti viešosios tvarkos, tai turi padaryti jai pavaldžios vykdomosios valdžios institucijos, o šio proceso strategines kryptis turi nustatyti ir koordinuoti Vyriausybė arba vienas iš jos narių. Pagal vykdomosios valdžios institucijų tarpusavio hierarchiją Policijos departamentas yra įstaiga prie Vidaus reikalų ministerijos. Policijos generalinis komisaras pavaldus vienam iš Vyriausybės narių – vidaus reikalų ministrui. Atrodytų, kad problema išspręsta – Vyriausybė per vidaus reikalų ministrą (kuris yra pavaldus Ministrui Pirmininkui) tarsi gali turėti įtakos viešosios tvarkos garantavimui. Tai netiesiogiai patvirtina ir Konstitucinis Teismas, kuris savo 1999 m. lapkričio 23 d. nutarime konstatavo, kad „valstybės valdymo srityje įstatymu ar kitu teisės aktu subjektui galima nustatyti teisę duoti pavedimus kitam subjektui tada, kai tarp jų yra pavaldumo santykiai“ [9], o 1999 m. birželio 3 d. nutarime pabrėžė, kad „Ministerijos yra

¹ Šiame straipsnyje dėl jo ribotos apimties apsiribota tik „viešosios tvarkos“ sąvokos kai kurių aspektų analize.

specialios kompetencijos valstybės valdymo institucijos. Jas steigiant ar panaikinant siekiama organizuoti valdymą įvairiose srityse. Ministerija vykdo įstatymų ir kitų teisės aktų jai pavestos srities valstybės valdymo funkcijas ir šioje srityje įgyvendina valstybės politiką“ [10]. Tačiau Policijos generalinio komisaro pavaldumas vidaus reikalų ministrui tik formaliai įtvirtintas Policijos veiklos įstatyme. Kaip problemą derėtų įvardyti tai, kad nėra šio pavaldumo realizavimo teisinių priedaidų ir procedūrų. Policijos generalinio komisaro pavaldumas vidaus reikalų ministrui čia pat siejamas su jo atskaitingumu Respublikos Prezidentui. Pastebėtina, kad visoje šioje pavaldumo – atskaitingumo grandinėje vėl nėra paminėta Vyriausybė, tuo tarpu ji Policijos veiklos įstatyme įpareigojama dalyvauti Policijos generalinio komisaro paskyrimo procedūroje. Visa aptariama Policijos veiklos įstatymo 12 straipsnio 7 dalies nuostata skamba taip: „Policijos generalinį komisarą vidaus reikalų ministro siūlymu ir Vyriausybės teikimu penkerių metų kadencijai skiria ir atleidžia Respublikos Prezidentas. Policijos generalinis komisaras yra tiesiogiai pavaldus vidaus reikalų ministrui bei atskaitingas Respublikos Prezidentui“ [11]. Matome, kad Vyriausybė šioje procedūroje atlieka tarpininko vaidmenį. Kita vertus, Vyriausybė turi diskrecijos teisę neteikti Respublikos Prezidentui ministro siūlomoms Policijos generalinio komisaro kandidatūros (nors Policijos veiklos įstatyme tokia procedūra tiesiogiai neaparta, kaip nedetalizuota ir šio valstybės pareigūno atleidimo ar nuobaudos jam skyrimo procedūra). Taigi Vyriausybės įtaka viešosios tvarkos užtikrinimo procesui gali būti realizuojama tik per vidaus reikalų ministrą. Pagal Policijos veiklos įstatymo 7 straipsnio nuostatas vidaus reikalų ministras negali duoti tiesioginių pavedimų jam tiesiogiai pavaldžiam Policijos generaliniam komisarui. Šiame įstatymo straipsnyje, kuriame aptariama vidaus reikalų ministro kompetencija policijos veiklos srityje, nėra numatyta ministro teisė duoti pavedimus Policijos generaliniam komisarui, tuo tarpu viešojoje teisėje galioja principas „galima tik tas ir taip, kas ir kaip tiesiogiai leidžiama“. Be to, įstatyme nustatyta, kad vidaus reikalų ministras „rekomenduoja policijos generaliniam komisarui panaiškinti jo ar jam pavaldžių įstaigų priimtus teisės aktus, jeigu šie, ministro nuomone, prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai, įstatymams, Lietuvos Respublikos tarptautinėms sutartims, kitiems teisės aktams“ [11]. Matome, kad net tokie ministro siūlymai yra tik rekomendacinio pobūdžio ir gali būti traktuojami kaip keitimasis nuomonėmis. Tokiu būdu Vyriausybei lieka bandyti užtikrinti viešąją tvarką priimant policijos veiklą reglamentuojančius poįstatyminius norminio pobūdžio teisės aktus. Tačiau Vyriausybės diskrecija šioje srityje apribota įstatymų leidėjo tiesioginiais pavedimais. Tokiu būdu darytina išvada, kad policijai pavesta Vyriausybės konstitucinė viešosios tvarkos užtikrinimo funkcija, kurios įgyvendinimui Vyriausybė negali daryti didesnės įtakos. Tokia situacija taisytina – būtina atitinkamai papildyti Vidaus reikalų ministerijos nuostatus ir Policijos veiklos įstatymą. Vidaus reikalų ministerijos nuostatų 5 punktą būtina papildyti ministerijos uždaviniais viešosios tvarkos užtikrinimo srityje, kurie galėtų būti tokie patys kaip jos uždaviniai visuomenės saugumo srityje: „formuoti valstybės politikos viešosios tvarkos valstybės politikos įgyvendinimo strategiją ir organizuoti jos įgyvendinimą“. Taip pat siūlytina Policijos veiklos įstatymo 7 straipsnį papildyti nauju punktu, nustatančiu vidaus reikalų ministrui teisę duoti pavedimus Policijos generaliniam komisarui. Tai būtų loginė Policijos veiklos įstatymo 12 straipsnio 4 dalis, kurioje, be kita ko, nustatyta, kad Policijos generalinis komisaras „tiesiogiai pavaldus vidaus reikalų ministrui“ [11], tąsa. Manytina, kad toks teisinis reguliavimas labiau atitiktų Konstitucijos 94 straipsnio 1 punkto, 96 straipsnio 2 dalies ir 98 straipsnio 1 dalies nuostatas.

Nepriimtina atrodo ir situacija, kai randame atskirų to paties įstatymo normų tam tikrų prieštaravimų. Antai Policijos veiklos įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 2 punkte tarp pagrindinių policijos uždavinių paminėtas viešosios tvarkos ir visuomenės saugumo užtikrinimas neminint asmens saugumo. Tai yra įstatymo 2 straipsnio 1 dalies ir 5 straipsnio 1 dalies 2 punkto nuostatų neatitikimas.

Įstatymai sudaryti iš teisės normų, įtvirtinančių tam tikras sąvokas ir todėl leidžiančių poįstatyminės teisėkūros subjektams jas vartoti ir taikyti. Įtvirtintos įstatymuose šios sąvokos iš mokslinių, teorinių apibrėžimų virsta formaliai apibrėžtomis ir visiems privalomomis elge-

sio taisyklėmis, kurių vykdymas garantuojamas valstybės prievarta, tai yra teisės normomis. Neteisingas jų supratimas, juo labiau šiuo neteisingu supratimu paremtas netinkamas realizavimas gali sukelti rimtų teisinių padarinių. Kaip teisingai yra pabrėžęs A. Pumputis, „Vykdant nevykusias teisės normas, policijai kyla pavojus labiau susikompromituoti visuomenės akyse negu institucijai, kuri priėmė tą normą, nes asmenys, kurių atžvilgiu taikomos teisės normos, paprastai nesidomi jų atsiradimo šaltiniais“ [12].

Sugrįžkime prie policijos sąvokos. Policijos veiklos įstatymo 2 straipsnio 2 dalyje pateikta policijos įstaigos sąvoka: „Policijos įstaiga – šio bei kitų įstatymų nustatyta tvarka įsteigtas juridinis asmuo, vykdamas įstatymais, steigimo bei kitais teisės aktais jam pavestus policijos uždavinius“ [11]. Šios sąvokos loginė struktūra ir turinys leidžia nustatyti, kad apibrėžiant policijos įstaigą, vartojamos ir viešosios, ir privatinės teisės sąvokos. Apie tai galima spręsti perskaičius, kad pagrindinis policijos įstaigos požymis yra tas, kad ji turi būti juridinis asmuo. Nesant papildomų komentarų akivaizdu, kad tai juridinis asmuo, aprašytas Civilinio kodekso antrosios knygos II dalyje. Toliau sąvokoje šiam juridiniam asmeniui numatoma prievolė vykdyti policijos uždavinius. Vargu ar galima teigti, kad tai pakankamai išsami policijos įstaigos sąvoka, turint galvoje, kad jau nagrinėtoje policijos sąvokoje ji turi lemiamą reikšmę (policija – tai policijos įstaigų visuma). Įstatymo 11 straipsnyje kalbama apie policijos sistemą, kurią pagal šio straipsnio nuostatas sudaro Policijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos ir trijų rūšių policijos įstaigos. Todėl, matyt, reiktų ir policijos sąvokoje kalbėti apie policijos įstaigų sistemą. Pastebėtina, kad policija neįvardijama kaip institucija arba kaip valdžios įstaiga, tuo tarpu Konstitucijos 5 straipsnio 3 dalyje minimos valdžios įstaigos. Konstitucijos 5 straipsnio 3 dalies kontekstas yra labai svarbus nustatant policijos įstaigų paskirtį – tarnauti žmonėms. Dėl to policijos sąvokos neapibrėžtumas tarnavimo žmonėms ir žmogaus teisių apsaugos kontekste kelia abejonių skaitant Policijos veiklos įstatymo straipsnius (3 str. Policijos veiklos teisiniai pagrindai, 4 str. Policijos veiklos principai, 5 str. Policijos uždaviniai ir kt.), kuriuose kalbama ne apie valdžios įstaigą, o apie kažkokią amorfišką įstaigų ir pareigūnų visumą. Tokiu atveju kiek nublanksta ir labai pažangus, pirmasis ir svarbiausias policijos uždavinys – žmogaus teisių ir laisvių apsauga, nes jis, pasirodo, keliamas ne valdžios įstaigai (Konstitucijos 5 str. 3 d.), o policijos įstaigoms ir pareigūnams. Policijos veiklos įstatymo 8 straipsnio pavadinimas „Policijos bendradarbiavimas su kitomis valstybės, savivaldybių institucijomis ir visuomene“ [11] jau savaime (pagal savo vidinę logiką) reiškia, kad policiją įstatymų leidėjas tarsi laiko institucija. Kita vertus, minėtos konstitucinės valdžios įstaigų tarnavimo žmonėms prasme tokiomis įstaigomis laikytinos visos policijos įstaigos. Tai, kad policija turi priklausyti valstybės institucijų kategorijai, pripažįstama ir Europos policijos profsąjungos Europos policininkų chartijoje: „Tam, kad policija galėtų prisitaikyti prie visuomenės ir geriau pažinti jos piliečius, būtina, kad policijos veikla būtų centralizuota. Tai yra būtina, kad visuomenė galėtų prisidėti prie nusikalstamumo prevencijos programų kūrimo, o policija galėtų eiti savo pareigas žinodama, kad jos integracija į visuomenę yra svarbiausia. Policijos institucija turi būti pavaldi vykdomosioms jėgoms, o jos veikla kontroliuojama įstatymus leidžiančių institucijų, kaip numatyta kiekvienos šalies Konstitucijoje“ [13]. Policijos veiklos įstatyme policija tarsi suskaidoma į atskiras įstaigas ir net atskirus pareigūnus. Vadovaujantis prielaida, kad kiekviena visumos dalis turi savyje visus visumos požymius, išeity, kad net kiekvienas pareigūnas yra policija. Galima konstatuoti, kad įstatyme pateiktas policijos apibrėžimas nėra išsamus ir aiškus. Galima pateikti analogiškų pavyzdžių. Naujai priimtame Muitinės veiklos įstatyme Lietuvos Respublikos muitinė įvardyta kaip „muitinės įstaigų, atsakingų už muitų teisės aktų įgyvendinimą, visuma“ [14]. Kita vertus, įstatymo leidėjas nenori priskirti policiją valstybės institucijoms. Galima sutikti su A. Vaišvila, kad „bandymas neigti policijos priklausomybę valdžios sistemai liudija, jog susiduriame su klasikiniu liberalizmo mąstysena, kuri valdžią iš esmės tapatina su totalitarinės valstybės valdžia, į ją žiūri kaip į kažką tautai iš prigimties svetimą, pavojingą“ [15]. Tam tikru pereinamuoju laikotarpiu iš totalitarizmo į demokratiją tai yra dėsninga. Policijoje dar matoma milicija, su kuri dažnam asocijavosi tam tikros

valstybės prievartos (įskaitant ir politinį pagrindą bei slopinant nacionalinio išsivadavimo judėjimą) potencialia galimybe. Tačiau tokie stereotipai dabar jau nebeturi pagrindo. Nėra reikalo bijoti policijos. Kita vertus, jos tapatinimas su valdžia yra neišvengiamas. Policija yra vykdomosios valdžios dalis, įskaitant nacionalinio saugumo sistemos dalį. Tai patvirtina ir Nacionalinio saugumo pagrindų įstatymo priedėlio 19 skyrius: „Pagrindinė policijos, kaip nacionalinio saugumo sistemos sudedamosios dalies, paskirtis – užtikrinti asmens ir visuomenės saugumą, žmogaus teises ir laisves, palaikyti viešąją tvarką, kovoti su nusikalstamomis veikomis. Policijos funkcijas nustato įstatymas“ [16]. Matyt, būtų racionalu įvardyti policiją kaip teisėsaugos instituciją. Kita vertus, toks sprendimas gali sukelti kitų teisės normų tarpusavio konkurencijos problemų. Įtvirtinus nuostatą, kad policija yra valstybės institucija, taptų nevisiškai aiškus jos, kaip institucijos, santykis su Policijos departamentu, kuris taip pat yra valstybės institucija. Be to, Policijos generalinis komisaras tokiu atveju taptų dviejų įstaigų vadovu vienu metu. Reikia pripažinti, kad tokių pavyzdžių jau yra. Generalinis prokuroras vadovauja prokuratūrai, kuri taip pat laikoma institucija, ir Generalinei prokuratūrai. Tokia teisinė situacija – dviprasmiška. Policija, prokuratūra, muitinė, kariuomenė – tai bendrinės sąvokos, praktiškai visame civilizuotame pasaulyje suprantamos maždaug vienodai. Teismas irgi patenka į šių bendrinių institucijų sąrašą, tačiau nėra tokios valstybės institucijos – teismas. Yra konkretūs teismai, sudarantys teismų sistemą, ir tai yra vienas iš teismų nepriklausomumą ir nešališkumą užtikrinančių veiksnių. Todėl siūlytina Policijos veiklos įstatyme įtvirtintoje policijos sąvokoje vietoje žodžio „visuma“ įrašyti žodį „sistema“, taip pat atsakyti įvardyti policijos sąvokoje pareigūnus. Po tokios korekcijos policija būtų apibrėžiama kaip asmens, visuomenės saugumą bei viešąją tvarką užtikrinanti policijos įstaigų sistema.

Policijos pareigūno sąvoka pateikta policijos veiklos įstatymo 2 straipsnio 3 dalyje yra gana aiški. Siekiant sistemiškumo ir tikslumo, šią sąvoką reikėtų suderinti su statutinio valstybės tarnautojo sąvoka, pateikta Valstybės tarnybos įstatymo 2 straipsnio 6 dalyje, bei vidaus tarnybos sistemos pareigūno sąvoka, įtvirtinta Vidaus tarnybos statuto 2 straipsnio 4 dalyje. Apskritai derėtų atkreipti dėmesį į rimtą poreikį iširti Policijos veiklos įstatymo, Vidaus tarnybos statuto ir Valstybės tarnybos įstatymo tarpusavio santykį. Kelia problemų šių įstatymų normų tarpusavio konkurencija ir kolizijos, todėl neretai būtina nustatyti, kuris įstatymas turi būti taikomas kuriuo nors konkrečiu ginčijamu atveju. Tarkime, policijos pareigūno statuso sąvokoje pateiktoje Policijos veiklos įstatymo 2 straipsnio 5 dalyje yra nuostata: „Policijos pareigūno statusas – šio ir kitų įstatymų apibrėžtų tarnybinių teisių ir pareigų visuma, nustatyta teisės aktuose <...>“ [11]. Toliau sąvokoje pateikiama nuoroda „<...> reglamentuojančiuose policijos pareigūno priėmimą ir atleidimą iš tarnybos, jo teises ir pareigas, atsakomybę, darbo užmokestį, socialines bei kitas garantijas“ [11]. Taigi nurodoma į Vidaus tarnybos statutą, Valstybės tarnybos įstatymą, Darbo kodeksą ir dar daugybę poįstatyminių teisės aktų. Valstybės tarnybos įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad „Šis įstatymas be išlygų taikomas valstybės tarnautojams, išskyrus statutinius valstybės tarnautojus“ [17]. Ši įstatymo nuostata aiškintina siejant su to paties įstatymo 2 straipsnio 2 dalimi, kurioje pateikta valstybės tarnautojo sąvoka. Todėl galima teigti, kad šis įstatymas taikomas fiziniams asmenims, einantiems pareigas valstybės tarnyboje ir atliekantiems Valstybės tarnybos įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje nurodytą viešojo administravimo veiklą. Pažymėtina, kad Valstybės tarnybos įstatymo taikymo objekto susiaurinimas sietinas su įstatymų leidėjo valia, kuri pasireiškia valstybės tarnybos susiejimu su teisiniais santykiais, atsirandančiais dėl veiklos, kurią atlieka valstybės tarnautojai tam tikrose viešojo administravimo srityse, visuma. Valstybės tarnybos sąvoka koreliuoja su valstybinės tarnybos sąvoka, esančia Viešų ir privačių interesų derinimo valstybinėje tarnyboje įstatyme. Pagal pastarojo įstatymo taikymo sritį galima spręsti apie tai, kad visi valstybei tarnaujantys asmenys, gaurantys darbo užmokestį iš valstybės biudžeto ir kitų valstybės pinigų fondų, laikytini valstybės tarnautojais plačiąja prasme (t. y. jais reikia laikyti ne tik valstybės tarnautojus, kaip jie suprantami Valstybės tarnybos įstatyme, tačiau ir valstybės politikus, teisėjus, valstybės

pareigūnus, profesinės karo tarnybos karius ir kt.). Valstybės tarnybos įstatyme valstybės tarnybos institutas susiaurinamas, nustatant tokiu būdu išskirtai valstybės tarnautojų grupei specialias teisine ir socialines tarnybos sąlygas, siejant jų tarnybą su viešojo administravimo veikla bei viešųjų interesų valstybėje užtikrinimu. Atariamoje straipsnio dalyje padaryta išlyga dėl statutinių valstybės tarnautojų, kurių sąvoka pateikta 2 straipsnio 6 dalyje. Šių tarnautojų tarnybą reglamentuoja įstatymo patvirtinti statutai ir Diplomatines tarnybos įstatymas. Toliau Valstybės tarnybos įstatymo 4 straipsnio 2 dalyje išplėtojama išlyga dėl statutinių valstybės tarnautojų: „Statutiniams valstybės tarnautojams šio įstatymo nuostatos taikomos tiek, kiek jų statuso neregamentuoja statutai ar Diplomatines tarnybos įstatymas, išskyrus šio įstatymo nustatytą darbo apmokėjimo tvarką“ [17]. Šioje dalyje išplečiama 4 straipsnio 1 dalyje padaryta išlyga dėl statutinių valstybės tarnautojų. Ši išlyga atskleidžiama dviem aspektais: 1. nurodoma, kad Valstybės tarnybos įstatymo nuostatos vis dėlto gali būti taikomos statutiniams valstybės tarnautojams, kiek jų statuso neregamentuoja statutai ar Diplomatines tarnybos įstatymas. 2. statutiniams valstybės tarnautojams taikoma komentuojamo įstatymo nustatyta darbo apmokėjimo tvarka. Tiksliai Valstybės tarnybos įstatymo taikymo statutiniams valstybės tarnautojams ribas kiekvienu konkrečiu atveju galima nustatyti tik lyginant jo nuostatas su kurio nors konkreto statuto (mūsų aptariamu atveju – Vidaus tarnybos statuto) ar Diplomatines tarnybos įstatymo nuostatomis. Šią įstatymo nuostatą reikia suprasti taip, kad statutai ir Diplomatines tarnybos įstatymas yra specialūs įstatymai statutinių valstybės tarnautojų priėmimo į valstybės tarnybą, tarnybos atlikimo, atsakomybės ir kitų su jų tarnybos ypatumais susijusių sąlygų atžvilgiu ir, kilus Valstybės tarnybos įstatymo ir įstatymu patvirtinto statuto ar Diplomatines tarnybos įstatymo kolizijai, turi būti taikomos pastarųjų normos. Jeigu minėti dokumentai neregamentuoja vieno arba kito su statutinių valstybės tarnautojų statusu susijusio klausimo, turi būti taikomas Valstybės tarnybos įstatymas. Tokia įstatymų leidėjo valia nustatyta įstatymų taikymo sąveika leidžia išvengti teisinio vakuumo statutinių valstybės tarnautojų tarnybos teisinio reglamentavimo srityje ir kartu iš anksto nustato galimų teisinių kolizijų sprendimo tvarką (tiesa, gana painią). Mūsų nuomone, būtina suderinti ir aiškiau nustatyti Policijos veiklos įstatymo santykį su Vidaus tarnybos statutu, kitais vidaus tarnybos sistemai priklausančių Vidaus reikalų ministerijos valdymo srities vidaus reikalų statutinių įstaigų steigimą ir veiklą reglamentuojančiais įstatymais, taip pat su Valstybės tarnybos įstatymu ir Darbo kodeksu.

Išvados

Remiantis dabar galiojančiais teisės aktais, darytinos šios išvados:

1. Policijai yra pavesta Vyriausybės konstitucinė viešosios tvarkos užtikrinimo funkcija, kurios įgyvendinimui Vyriausybė negali daryti didesnės įtakos. Tokia situacija taisytina. Būtina atitinkamai papildyti Vidaus reikalų ministerijos nuostatus ir Policijos veiklos įstatymą. Vidaus reikalų ministerijos nuostatų 5 punktą būtina papildyti ministerijos uždaviniais viešosios tvarkos užtikrinimo srityje, kurie galėtų būti tokie patys kaip jos uždaviniai visuomenės saugumo srityje: „formuoti valstybės politikos viešosios tvarkos valstybės politikos įgyvendinimo strategiją ir organizuoti jos įgyvendinimą“.

2. Siūlytina papildyti Policijos veiklos įstatymo 7 straipsnį nauju punktu, nustatančiu vidaus reikalų ministrui teisę duoti pavedimus Policijos generaliniam komisarui. Toks teisinis reguliavimas labiau atitiktų Konstitucijos 94 straipsnio 1 punkto, 96 straipsnio 2 dalies ir 98 straipsnio 1 dalies nuostatas.

3. Siūlytina Policijos veiklos įstatyme įtvirtintoje policijos sąvokoje vietoje žodžio „visuma“ įrašyti žodį „sistema“, taip pat atsisakyti įvardyti policijos sąvokoje pareigūnus. Po tokios korekcijos policija būtų apibrėžiama kaip asmens, visuomenės saugumą bei viešąją tvarką užtikrinanti policijos įstaigų sistema.

4. Būtina suderinti ir aiškiau nustatyti Policijos veiklos įstatymo santykį su Vidaus tarnybos statutu, kitais vidaus tarnybos sistemai priklausančių Vidaus reikalų ministerijos val-

dymo srities vidaus reikalų statutinių įstaigų steigimą ir veiklą reglamentuojančiais įstatymais, taip pat su Valstybės tarnybos įstatymu ir Darbo kodeksu.

LITERATŪRA

1. **Vaišvila A.** Teisinės valstybės koncepcija Lietuvoje. – Vilnius: BĮ „Litimo“, 2000.
2. **Lietuvos Respublikos** Konstitucinio Teismo 2004 m. sausio 26 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymo 1 straipsnio 4 dalies (1997 m. liepos 2 d. redakcija), 2 straipsnio 1 dalies (1995 m. balandžio 18 d. redakcija), 3 straipsnio 1 dalies 2 punkto (1995 m. balandžio 18 d. redakcija), 4 straipsnio 2 dalies (1998 m. gruodžio 10 d. redakcija), 13 straipsnio (2000 m. liepos 18 d. redakcija), 30 straipsnio 1 dalies (1997 m. liepos 2 d. redakcija) bei 44 straipsnio 4 dalies (2002 m. birželio 20 d. redakcija) ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. sausio 22 d. nutarimu Nr. 67 „Dėl Alkoholio produktų gamybos licencijavimo taisyklių patvirtinimo“ patvirtintų alkoholio produktų gamybos licencijavimo taisyklių 7 bei 9 punktų (2001 m. sausio 22 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ // Valstybės žinios. 2004.01.29, Nr.: 15, Publikacijos Nr.: 465.
3. **Ruškytė R.** Teisėkūros procesas ir jo tobulinimas. Mokslinės praktinės konferencijos „Teisinės sistemos reforma: teisėkūros problemos“ medžiaga // Teisės problemos: mokslinis-praktinis žurnalas. 2000. Nr. 2.
4. **Parlamentinės Asamblėjos** deklaracijos dėl policijos 690 (1979) rezoliucija, priimta 1979 m. gegužės 8 d. Parlamentinėje Asamblėjoje. **Žilinskas D.** Žmogaus teisės ir policijos veikla. – Vilnius: Lietuvos žmogaus teisių centras, 1999.
5. **Europos** policijos etikos kodeksas. – Vilnius: Gilija, 2002.
6. **Katuoka S.** Policija ir žmogaus teisės. Europos Tarybos informacijos ir dokumentacijos centras. – Vilnius, 1998.
7. **Lietuvos Respublikos** Konstitucija. Lietuvos Respublikos piliečių priimta 1992 m. spalio 25 d. referendume. – Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2002.
8. **Lietuvos Respublikos** Konstitucinio Teismo 2001 m. liepos 12 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos valstybės politikų, teisėjų ir valstybės pareigūnų darbo apmokėjimo įstatymo 4 straipsnio 1 ir 2 dalių, 5 straipsnio 1 ir 3 dalių, 7 straipsnio 3 dalies 1 punkto, 4, 5 ir 6 dalių, šio įstatymo priedėlio II skirsnio, Lietuvos Respublikos 2000 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo 6 priedėlio, Lietuvos Respublikos 2000 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo pakeitimo įstatymo 9 straipsnio, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1991 m. lapkričio 29 d. nutarimo Nr. 499 „Dėl valstybinės valdžios, valstybės valdymo ir teisėsaugos organų vadovų bei kitų pareigūnų laikinos bandomosios darbo apmokėjimo tvarkos“, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. birželio 24 d. nutarimo Nr. 666 „Dėl Lietuvos Respublikos teismų teisėjų, prokuratūros sistemos ir Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamento pareigūnų bei kitų darbuotojų darbo apmokėjimo“, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gruodžio 28 d. nutarimo Nr. 1494 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. birželio 30 d. nutarimo Nr. 689 „Dėl teisėtvarkos, teisėsaugos ir kontrolės institucijų vadovaujančiųjų pareigūnų ir valdininkų darbo apmokėjimo“ dalinio pakeitimo“ atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ // Valstybės žinios. 2001.07.18. Nr.: 62, Publikacijos Nr.: 2276; 2001.10.10, Nr.: 86.
9. **Lietuvos Respublikos** Konstitucinio Teismo 1999 birželio 3 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstatymo 8 straipsnio 2 ir 4 dalių, 9 straipsnio 1 dalies 4 punkto ir 4 dalies, 22 straipsnio 1 punkto, 24 straipsnio 2 dalies 5 bei 11 punktų, 26 straipsnio 3 dalies 7 punkto, 31 straipsnio 2, 4 dalių ir 6 dalies 2 punkto, 37 straipsnio 4 dalies, 45 straipsnio 4 dalies atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ // Valstybės žinios. 1999.11.26. Nr.: 101. Publikacijos Nr.: 2916.
10. **Lietuvos Respublikos** Konstitucinio Teismo 1999 birželio 3 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. gegužės 22 d. nutarimo Nr. 620 „Dėl buvusių Statybos ir urbanistikos ministerijos, Europos reikalų ministerijos, Ryšių ir informatikos ministerijos ir jų institucijų reorganizavimo tvarkos bei terminų“ atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai, Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstatymo 22 straipsnio 2 punktui, 29 straipsnio 2 daliai, Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstatymo pakeitimo įstatymo įgyvendinimo įstatymo 1 straipsniui ir Lietuvos Respublikos biu-

- džetinių įstaigų įstatymo 4 straipsniui“ // Valstybės žinios. 1999.06.09. Nr.: 50. Publikacijos Nr.: 1624.
11. **Lietuvos Respublikos** policijos veiklos įstatymas // Valstybės žinios. 2000.10.27. Nr.: 90, Publikacijos Nr.: 2777; 2000.11.24. Nr.: 101.
  12. **Pumputis A.** Policijos ir visuomenės tarpusavio santykio prielaidos // Kriminalinė justicija: mokslo darbai. Lietuvos policijos akademija, 1996.
  13. **Europos** policininkų chartija. – Vilnius.
  14. **Lietuvos Respublikos** muitinės įstatymas // Valstybės žinios. 2004.04.30. Nr.: 73, Publikacijos Nr.: 2517.
  15. **Vaišvila A.** Policija – valdžios ir paslaugos vienovė // Kriminalinė justicija: mokslo darbai. – Vilnius, 1997. Nr. 6.
  16. **Lietuvos Respublikos** nacionalinio saugumo pagrindų įstatymas // Valstybės žinios. 1997.01.08. Nr.: 2, Publikacijos Nr.: 16.
  17. **Lietuvos Respublikos** valstybės tarnybos įstatymas // Valstybės žinios. 1999.07.30. Nr.: 66. Publikacijos Nr.: 2130; 1999.12.09. Nr.: 105; 2002.05.04. Nr.: 45. Publikacijos Nr.: 1708)

Legal Assessment of Certain Provisions of the Republic of Lithuania Law on Police Activities

Dr. Dainius Žilinskas
Mykolas Romeris University

Keywords: police, police activities.

SUMMARY

The Police if compared with other law enforcement authorities is the most numerous and has the widest network of territorial and specialised agencies. Activities of the Police vary greatly. Police institutions are subjects of the operative activities, they carry out prevention and investigation of criminal offences and infringements of administrative law, supervise traffic safety, participate in ensuring public safety and public order, etc. Legal regulation of its establishment and activities has direct effect on the success of objectives and functions assigned to the Police. Article contains analysis of legal regulation of police activities, which is done by examining the contents of the Law on Police Activities, basing on methodological approach of analytical jurisprudence, and court practice. Provisions of the Law on Police Activities are compared with provisions of other related legislation. Article also contains analysis of legal notions, which are used to identify the main values protected by the police (“public safety”, “public order”), as well as notions used to define the position of the Police in the system of public institutions (“state security”, “national security”). Moreover, legal possibilities of controlling the police activities, its relationship with executive institutions is analysed in the article.

In article concludes practical recommendations for improvement of the Law on Police Activities seeking to align its provisions with those of other relevant legislation.

